

NÁSLEDKY NEDODRŽANIA UST. § 92 ODS. 8 ZÁKONA O BANKÁCH PRI POSTUPOVANÍ POHLADÁVKY BANKY ZO SPOTREBITEĽSKEJ ZMLUVY

Postúpenie pohľadávky banky zo spotrebiteľskej zmluvy voči jej klientovi – spotrebiteľovi na inú osobu, ktorá nie je bankou, je neplatné. Postúpenie pohľadávky banky zo spotrebiteľskej zmluvy voči jej klientovi – spotrebiteľovi na inú osobu, ktorá je bankou, je neplatné, ak takéto postúpenie je v rozpore s ust. § 92 ods. 8 Zákona o bankách. Zároveň, v spotrebiteľských zmluvách nie je možné platne dojednať odchýlenie sa od (ust. § 92 ods. 8) Zákona o bankách v neprospech spotrebiteľa.

1. ÚVOD

Úvodom tejto krátkej právnej analýzy si dovoľujeme uviesť, že táto sa vzťahuje výlučne na posúdenie následkov nedodržania ust. § 92 ods. 8 zákona č. 483/2001 Z. z. o bankách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „**Zákon o bankách**“) pri postupovaní peňažnej pohľadávky banky, ktorá vznikla medzi bankou ako dodávateľom [v zmysle ust. § 52 ods. 2 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „**Občiansky zákonník**“)] na strane jednej a spotrebiteľom (v zmysle ust. § 52 ods. 4 Občianskeho zákonníka) na strane druhej, a to nielen v kontexte postúpenia peňažnej pohľadávky banky ako veriteľa zo spotrebiteľského úveru podľa zákona č. 129/2010 Z. z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „**Zákon o spotrebiteľských úveroch**“), ale generálne aj z iných právnych spotrebiteľských vzťahov medzi bankou a spotrebiteľom, ako je napríklad zmluva o bežnom účte a pod. Predmetom tejto právnej analýzy teda nie je otázka postúpenia pohľadávky banky voči inej osobe ako spotrebiteľovi.

2. PRÁVNE NORMY APLIKOVATEĽNÉ NA POSTÚPENIE POHLADÁVKY BANKY Z PRÁVNEHO VZŤAHU SO SPOTREBITEĽOM

V zmysle ust. § 52 ods. 1 Občianskeho zákonníka účinného od 1.1.2008 „*Spotrebiteľskou zmluvou je každá zmluva bez ohľadu na právnu formu, ktorú uzatvára dodávateľ so spotrebiteľom.*“

V zmysle ust. § 52 ods. 2 Občianskeho zákonníka účinného od 1.1.2008 platí, že „*Ustanovenia o spotrebiteľských zmluvách, ako aj všetky iné ustanovenia upravujúce právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, použijú sa vždy, ak je to na prospech zmluvnej strany, ktorá je spotrebiteľom. Odlíšné zmluvné dojednania alebo dohody, ktorých obsahom alebo účelom je obchádzanie tohto ustanovenia, sú neplatné...*“, pričom toto ustanovenie bolo následne novelou – zákonom č. 102/2014 Z. z. s účinnosťou od 1.4.2015 precizované o tretiu vetu, v zmysle ktorej „*Na všetky právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, sa vždy prednostne použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka, aj keď by sa inak mali použiť normy obchodného práva.*“¹. „*Z odôvodnenia doplnenia*

¹ Ako vyplýva z dôvodovej správy k tejto novele, „*Výslovne sa ustanovuje, že na všetky právne vzťahy vzniknuté na základe zmluvy o spotrebiteľskom úvere alebo s touto zmluvou súvisiace, najmä na vzťahy, ktoré vznikli pri zabezpečení plnenia záväzkov v záväzkových vzťahoch, sa vždy použijú prednostne ustanovenia Občianskeho zákonníka, aj keď by sa inak mali použiť normy obchodného práva. Z tohto dôvodu sa bude vždy preferovať priorita OZ, ktorý je pre spotrebiteľa priaznivejší, a to na celý režim právneho vzťahu, aj keby sa na právny režim mohla použiť právna úprava Obchodného zákonníka. Z toho plynie, že OZ aj pri posudzovaní otázky premĺčania, otázky úpravy ručenia, zmluvnej pokuty, uznania záväzku a podobne.*“ Ako vyplýva z odbornej

ustanovenia § 52 ods. 2 OZ, ktoré bolo vykonané formou návrhu výboru NR SR vyplýva, že zákonodarca má bezpochyby za to, že na všetky spotrebiteľské záväzky, a teda aj na spotrebiteľské záväzky, ktoré sú svojou povahou tzv. absolútnym obchodom sa má prednostne použiť právny režim Občianskeho zákonníka, a nie Obchodného zákonníka ...Na druhej strane však bez pochyby, a to aj s účinkami retrospektívnymi, platí a musí platiť, že právny režim záväzku, ktorého účastníkom je spotrebiteľ, a ktorý má svoj základ v Obchodnom zákonníku sa riadi výhradne právnym režimom Občianskeho zákonníka....V rámci meritórneho objasnenia výkladového charakteru § 52 ods. 2 in fine OZ [pozn. autora: t.j. tretej vety tohto paragrafu účinnnej od 1.4.2015] uvádzame, že cieľom tohto ustanovenia bolo len deklaratórne potvrdiť správnosť aj predtým platného výkladu, podľa ktorého mali normy Občianskeho zákonníka vždy výkladovú prednosť pred normami Obchodného zákonníka, a to práve podľa ustanovenia § 52 ods. 2 prvá veta OZ [pozn. autora t.j. podľa úpravy účinnej už od 1.1.2008]."².

V zmysle ust. § 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka v znení účinnom od 1.4.2004 „Zmluvné podmienky upravené spotrebiteľskou zmluvou sa nemôžu odchýliť od tohto zákona v neprospech spotrebiteľa. Spotrebiteľ sa najmä nemôže vopred vzdať svojich práv, ktoré mu tento zákon priznáva, alebo si inak zhoršiť svoje zmluvné postavenie.“ pričom toto ustanovenie bolo následne novelou – zákonom č. 102/2014 Z. z. s účinnosťou od 13.6.2014 precizované tak, že spotrebiteľ sa nemôže vopred vzdať nielen práv, ktoré mu priznáva Občiansky zákonník, ale ani osobitné predpisy a teda od tohto momentu 13.6.2014 toto ustanovenie znie nasledovne: „Zmluvné podmienky upravené spotrebiteľskou zmluvou sa nemôžu odchýliť od tohto zákona v neprospech spotrebiteľa. Spotrebiteľ sa najmä nemôže vopred vzdať svojich práv, ktoré mu tento zákon alebo osobitné predpisy na ochranu spotrebiteľa priznávajú, alebo si inak zhoršiť svoje zmluvné postavenie.“. V zmysle dôvodovej správy „Ide o zdokonalenie úpravy s prihliadnutím na skutočnosť, že úpravu ochrany spotrebiteľa obsahujú aj iné právne predpisy ako Občiansky zákonník. Je preto žiaduce rozšíriť ochranu aj na práva spotrebiteľa podľa osobitných predpisov“. „V druhej vete zákonodarca novelou Občianskeho zákonníka vykonanou zákonom č. 102/2014 Z. z. zaviedol do rámca predpisov, z ktorých spotrebiteľovi plynú práva a ktorých sa nemôže vopred vzdať aj iné, osobitné právne predpisy na ochranu spotrebiteľa, čo zákonodarca odôvodnil tak, že ide o zdokonalenie úpravy s prihliadnutím na skutočnosť, že úpravu ochrany spotrebiteľa obsahujú aj iné právne predpisy ako Občiansky zákonník. Je preto podľa zákonodarcu žiaduce rozšíriť ochranu aj na práva spotrebiteľa podľa osobitných predpisov. Aj uvedená tendencia potvrdzuje správnosť úvahy o pôsobení odseku 1 § 54 OZ naprieč celým právnym poriadkom vzhľadom na akékoľvek právne predpisy regulujúce spotrebiteľské záväzky a práva spotrebiteľa.“.³

V zmysle ust. § 54 ods. 2 Občianskeho zákonníka „V pochybnostiach o obsahu spotrebiteľských zmlúv platí výklad, ktorý je pre spotrebiteľa priaznivejší.“.

V zmysle ust. § 63 ods. 1 Občianskeho zákonníka účinného do 31.12.1991 a ust. 524 ods. 1 Občianskeho zákonníka účinného od 1.1.1992 „Veriteľ môže svoju pohľadávku aj bez súhlasu dlžníka postúpiť písomnou zmluvou inému.“.

literatúry k tejto problematike (Števíček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník I., II. § 1 – 880. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2015, 3208 s. Komentár k ust. § 52), „vzhľadom na skutočnosť, že predmetná novelizácia ustanovenia § 52 ods. 2 OZ má svoj pôvod v zákonodarnej iniciatíve výborov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „NR SR“) a bola iniciovaná a schválená Výborom Národnej rady Slovenskej republiky pre hospodárske záležitosti, podľa ustanovenia § 96 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 350/1996 Z. z. o rokovacom poriadku Národnej rady Slovenskej republiky v platnom znení: „Písomné odôvodnenie schválených zmien a doplnkov sa považuje za súčasť návrhu zákona a použije sa pri výklade a uplatňovaní zákona.“ S poukazom na uvedené máme preto za to, že vyššie cit. odôvodnenie doplnenia ustanovenia § 52 ods. 2 OZ poníma silu tzv. autentického výkladu, ktorý je z pohľadu metód právneho výkladu v literatúre venujúcej sa metodológii interpretácie a nachádzania práva označovaný nielen metódou interpretačnou, ale dokonca za istých podmienok aj metódou originálnej tvorby práva.

² BUDJAČ, M. Komentár k ust. § 52 Občianskeho zákonníka. In: Števíček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník I., II. § 1 – 880. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2015.

³ BUDJAČ, M. Komentár k ust. § 54 Občianskeho zákonníka. In: Števíček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník I., II. § 1 – 880. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2015.

V zmysle ust. § 64 ods. 1 Občianskeho zákonníka účinného do 31.12.1991 a ust. § 525 ods. 1 Občianskeho zákonníka účinného od 1.1.1992 „*Postúpiť nemožno pohľadávku, ktorá zaniká najneskôr smrťou veriteľa alebo ktorej obsah by sa zmenou veriteľa zmenil. Postúpiť nemožno ani pohľadávku, pokiaľ nemôže byť postihnutá výkonom rozhodnutia.*“.

V zmysle ust. § 525 ods. 2 Občianskeho zákonníka „*Nemožno postúpiť pohľadávku, ak by postúpenie odporovalo zákonu alebo dohode s dlžníkom.*“.

V zmysle ust. § 92 ods. 8 Zákona o bankách, ktoré je systematicky zaradené v štvrtej časti Zákona o bankách s názvom OCHRANA KLIENTOV A BANKOVÉ TAJOMSTVO, „*ak je napriek písomnej výzve banky alebo pobočky zahraničnej banky jej klient nepretržite dlhšie ako 90 kalendárnych dní v omeškaní so splnením čo len časti svojho peňažného záväzku voči banke alebo pobočke zahraničnej banky, môže banka alebo pobočka zahraničnej banky svoju pohľadávku zodpovedajúcu tomuto peňažnému záväzku postúpiť písomnou zmluvou inej osobe, a to aj osobe, ktorá nie je bankou (ďalej len "postupník"), aj bez súhlasu klienta; týmto nie sú dotknuté pravidlá pre postupovanie pohľadávok zo zmlúv o spotrebiteľskom úvere podľa osobitného predpisu^{87ac} ani pravidlá pre postupovanie pohľadávok zo zmlúv o úveroch na bývanie podľa osobitného predpisu^{87ad}. Toto právo banka alebo pobočka zahraničnej banky nemôže uplatniť, ak klient ešte pred postúpením pohľadávky uhradil banke alebo pobočke zahraničnej banky omeškaný peňažný záväzok v celom rozsahu vrátane jeho príslušenstva; to neplatí, ak súčet všetkých omeškaní klienta so splnením čo len časti toho istého peňažného záväzku voči banke alebo pobočke zahraničnej banky presiahol jeden rok. Pri postúpení pohľadávky je banka alebo pobočka zahraničnej banky povinná odovzdať postupníkovi aj dokumentáciu o záväzkovom vzťahu, na ktorého základe vznikla postúpená pohľadávka; banka alebo pobočka zahraničnej banky môže postupníkovi poskytnúť informáciu o jednotlivých iných záväzkových vzťahoch medzi bankou alebo pobočkou zahraničnej banky a klientom len za podmienok a v rozsahu ustanovených týmto zákonom.*“.

V zmysle ust. § 39 Občianskeho zákonníka „*Neplatný je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu...*“.

V zmysle tretej vety ust. § 89 ods. 1 Zákona o bankách, v znení účinnom od 10.6.2013 (novela Zákona o bankách vykonaná zákonom č. 132/2013 Z. z.) „*Banka alebo pobočka zahraničnej banky si so svojim klientom môžu zmluvne upraviť práva a povinnosti z obchodov odchylné od zákona alebo osobitného predpisu, ak to zákon ani osobitný predpis výslovne nezakazuje alebo ak z povahy ich ustanovení nevyplýva, že sa od nich nemožno odchyliť;*^{72c} *takáto zmluva musí mať formu a podobu vyžadovanú zákonom alebo dohodou účastníkov, pričom banka a pobočka zahraničnej banky zodpovedá za jej preukázateľné vyhotovenie v listinnej podobe alebo na inom trvanlivom médiu*^{72d} *najneskôr pri uzavretí obchodu a za jej uchovávanie a ochranu podľa § 42 ods. 1.*“.

V zmysle ust. § 2 ods. 3 Občianskeho zákonníka „*Účastníci občianskoprávných vzťahov si môžu vzájomné práva a povinnosti upraviť dohodou odchylné od zákona, ak to zákon výslovne nezakazuje a ak z povahy ustanovení zákona nevyplýva, že sa od neho nemožno odchyliť.*“.

V zmysle ust. § 53 ods. 1 Občianskeho zákonníka „*Spotrebiteľské zmluvy nesmú obsahovať ustanovenia, ktoré spôsobujú značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa (ďalej len*

^{87ac} § 17 ods. 1 a 2 Zákona o spotrebiteľských úveroch. § 525 ods. 2 Občianskeho zákonníka

^{87ad} § 20 ods. 6 a 8 zákona č. 90/2016 Z. z. o úveroch na bývanie

^{72c} Napríklad § 2 ods. 3 a § 53 ods. 1 a 4 Občianskeho zákonníka, § 87 písm. f) a § 88 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku, čl. 6 a 19 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 zo 17. júna 2008 o rozhodnom práve pre zmluvné záväzky (Rím I) (Ú.v. EÚ L 177, 4.7.2008) v platnom znení.

^{72d} § 2 písm. m) zákona č. 129/2010 Z.z. o spotrebiteľských úveroch a o iných úveroch a pôžičkách pre spotrebiteľov a o zmene a doplnení niektorých zákonov

"neprijateľná podmienka"). To neplatí, ak ide o zmluvné podmienky, ktoré sa týkajú hlavného predmetu plnenia a primeranosti ceny, ak tieto zmluvné podmienky sú vyjadrené určito, jasne a zrozumiteľne alebo ak boli neprijateľné podmienky individuálne dojednané.", pričom ods. 4 exemplifikatívne vymenúva niektoré neprijateľné podmienky.

Pre jednotlivé právne vzťahy medzi bankou a spotrebiteľom môžu byť nad rámec týchto základných ustanovení sprísnené podmienky postúpenia pohľadávky, pozri napríklad § 17 Zákona o spotrebiteľských úveroch.

3. PRÁVNA ANALÝZA

3.1 NEPLATNOSŤ POSTÚPENIA POHLADÁVKY BANKY ZO SPOTREBITEĽSKEJ ZMLUVY NA INÚ OSOBU AKO BANKU V KONTEXTE ROZPORU S UST. § 525 ODS. 1 OBČIANSKEHO ZÁKONNÍKA

V súdnej aj inej odbornej právnej praxi sa vyskytujú rôzne názory na posúdenie otázky, či pohľadávka banky voči jej klientovi je vôbec postupiteľná na inú osobu ako banku, a to z dôvodu znenia ust. § 525 ods. 1 Občianskeho zákonníka, v zmysle ktorého nemožno postúpiť pohľadávku, obsah ktorej by sa zmenou veriteľa zmenil.

V právnych vzťahoch iných ako spotrebiteľských je podľa nášho právneho názoru potrebné považovať takéto postúpenie za **platné**.

V prvom rade je potrebné uviesť, že niet pochýb, že postúpením pohľadávky banky na inú osobu ako banku sa jej obsah mení. Popri zjavných a nerozporovateľných skutočnostiach, akými sú napríklad to, že banka má zákonnú povinnosť dodržiavať bankové tajomstvo klienta, pričom iná osoba takúto zákonnú povinnosť nemá, ako aj skutočnosť, že banka ako regulovaný subjekt musí dodržiavať mnoho ďalších právnych noriem vymedzených nielen v Zákone o bankách, pričom iná osoba ako banka takúto povinnosť nemá, vyššie uvedený záver podporuje aj postup zákonodarcu. Zákonodarca totiž umožňoval postúpenie pohľadávky na tretiu osobu už s účinnosťou odo dňa samotného prijatia Občianskeho zákonníka (§ 63 Občianskeho zákonníka, neskôr presunutý do ust. § 524 Občianskeho zákonníka) a už odo dňa prijatia Občianskeho zákonníka obmedzoval jej postúpenie tým, že takéto postúpenie nie je možné, ak by sa zmenou veriteľa zmenil jej obsah (§ 64 ods. 1 Občianskeho zákonníka, neskôr presunutý do § 525 ods. 1 Občianskeho zákonníka). Oprávnenie banky postúpiť pohľadávku inej osobe, a to „aj osobe, ktorá nie je bankou“, je súčasťou nášho právneho poriadku s účinnosťou od 16.09.1999, kedy nadobudol účinnosť zákon č. 252/1999 Z. z., ktorý novelizoval ust. § 38 zákona č. 21/1992 Zb. o bankách, keď do tohto ustanovenia doplnil okrem iného aj ods. 9, v ktorom *expressis verbis* umožnil banke postúpiť jej pohľadávku aj osobe, ktorá nie je bankou. Ak teda Občiansky zákonník dovoľoval postúpenie pohľadávky aj v čase prijatia zákona č. 252/1999 Z. z., zákonodarca by nemusel v citovanom zákone spresňovať, že banka (*skutočne*) môže postúpiť jej pohľadávku aj na inú osobu, pretože toto jej právo by vyplývalo priamo z Občianskeho zákonníka. Keďže však zákonodarca spresnil, že banka môže postúpiť jej pohľadávku „*aj na inú osobu ako je banka*“, je potrebné prijať záver, že zákonodarca týmto postupom prijal výnimku zo zákazu ustanoveného v Občianskom zákonníku postupovať pohľadávku, ktorej obsah by sa zmenou veriteľa zmenil.

Právny názor, že v právnych vzťahoch **iných ako spotrebiteľských** je postúpenie pohľadávky banky na inú osobu ako je banka platné napriek zneniu ust. § 525 ods. 1 Občianskeho zákonníka tak odôvodňujeme práve znením ust. § 92. ods. 8 Zákona o bankách, v zmysle ktorého banka môže postúpiť písomnou zmluvou pohľadávku inej osobe, a to „*aj osobe, ktorá nie je bankou*“. Je celkom jednoznačné, že Zákon o bankách v tomto prípade predstavuje špecifickú právnu úpravu (*lex specialis*) voči právnej úprave obsiahnutej vo všeobecnom

právnom predpise, ktorým je Občiansky zákonník (*lex generalis*). Vnímajúc tiež skutočnosť, že uvedené zákonné oprávnenie banky postúpiť jej pohľadávku (za splnenia ďalších zákonných podmienok) aj na inú osobu ako banku bolo do nášho právneho poriadku včlenené s účinnosťou až od 16.09.1999 a Občiansky zákonník zakotvoval zákaz postúpenia takej pohľadávky, obsah ktorej by sa zmenou veriteľa zmenil už odo dňa jeho prijatia, v zmysle výkladových pravidiel „*lex specialis derogat legi generali*“ a „*lex posterior derogat legi priori*“ je potrebné vyhodnotiť otázku (ne)platnosti postúpenia pohľadávky banky na inú osobu ako banku v právnych vzťahoch iných ako spotrebiteľských za **platnú**.

Zároveň je však nevyhnutné **preskúmať, či tento záver platí aj pre postúpenie pohľadávky banky zo zmluvy spotrebiteľskej**.

Základné právne vzťahy zo spotrebiteľskej zmluvy (t.j. vrátane zmluvy o spotrebiteľskom úvere) medzi bankou ako dodávateľom a spotrebiteľom sú vymedzené v piatej hlave prvej časti Občianskeho zákonníka s názvom SPOTREBITEĽSKÉ ZMLUVY (§ 52 a nasl.). Vyššie uvedená hlava, pojednávajúca o spotrebiteľských zmluvách, bola do nášho právneho poriadku inkorporovaná s účinnosťou od 01.04.2004 prostredníctvom novelizácie Občianskeho zákonníka vykonanej zákonom č. 150/2004 Z. z., ktorá (novelizácia) bola vykonaná v súvislosti s pristúpením Slovenskej republiky k Európskej únii, keď Slovenská republika sa v článku 54 časti B. Zmluvy o pristúpení Slovenskej republiky k Európskej únii⁴ zaviazala, že odo dňa pristúpenia dosiahne súlad s ustanoveniami smerníc a rozhodnutí v zmysle článku 249 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva a článku 161 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva pre atómovú energiu. Takouto smernicou, s ktorou sa Slovenská republika zaviazala dosiahnuť súlad, bola aj Smernica Rady č. 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Úradný vestník Európskych spoločenstiev L 095, 21/4/1993, str. 29-34) a tento súlad vykonala práve vyššie citovanou novelizáciou Občianskeho zákonníka, keď v zmysle prílohy zákona č. 150/2004 Z. z. sa týmto zákonom prebrala aj uvedená smernica.

V zmysle prvej vety ust. § 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka, účinného od 01.04.2004 „*Zmluvné podmienky upravené spotrebiteľskou zmluvou **sa nemôžu odchyliť od tohto zákona v neprospech spotrebiteľa***“. Právna teória označuje ust. § 54 Občianskeho zákonníka ako **materiálny korektív ochrany práv spotrebiteľa**, pričom zákaz odchylenia sa od zákona v neprospech spotrebiteľa sa tradične chápe v dvoch rovinách⁵:

- a) zákaz odchylenia sa od Občianskeho zákonníka ako celku, nielen piatej hlavy prvej časti Občianskeho zákonníka s názvom SPOTREBITEĽSKÉ ZMLUVY, a zároveň
- b) zákaz odchylenia sa od osobitných právnych predpisov, ktoré môžu regulovať niektoré aspekty dojednávania spotrebiteľských zmlúv.

V tejto časti právnej analýzy je dôležité sústrediť sa na zákaz odchylenia sa od Občianskeho zákonníka ako celku, nakoľko je potrebné vyriešiť rozpor medzi ust. § 525 ods. 1 Občianskeho zákonníka zakazujúceho postúpiť pohľadávku banky na inú osobu ako banku, nakoľko postúpením by sa zmenil jej obsah a ust. § 92 ods. 8 Zákona o bankách, ktorý naopak takéto postúpenie na inú osobu povoľuje.

⁴ Zmluva medzi Belgickým kráľovstvom, Dánskym kráľovstvom, Spolkovou republikou Nemecko, Helénskou republikou, Španielskym kráľovstvom, Francúzskou republikou, Írskom, Talianskou republikou, Luxemburským veľkovevodstvom, Holandským kráľovstvom, Rakúskou republikou, Portugalskou republikou, Fínskou republikou, Švédskym kráľovstvom, Spojeným kráľovstvom Veľkej Británie a Severného Írska (členskými štátmi Európskej únie) a Českou republikou, Estónskou republikou, Cyperskou republikou, Lotyšskou republikou, Litovskou republikou, Maďarskou republikou, Maltskou republikou, Poľskou republikou, Slovinskou republikou, Slovenskou republikou o pristúpení Českej republiky, Estónskej republiky, Cyperskej republiky, Lotyšskej republiky, Litovskej republiky, Maďarskej republiky, Maltskej republiky, Poľskej republiky, Slovinskej republiky a Slovenskej republiky k Európskej únii, ktorá bola v Zbierka zákonov Slovenskej republiky, publikovaná pod oznámením Ministerstva zahraničných vecí Slovenskej republiky č. 185/2004 Z. z.

⁵ BUDJAČ, M. Komentár k ust. § 54 Občianskeho zákonníka. In: Števíček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník I., II. § 1 – 880. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2015.

„V teórii a nielen akademických diskusiách bolo predmetné ustanovenie [pozn. autora: § 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka] podrobené inšpiratívne diskurzu, pričom s niektorými názormi sa vysporiadame v ďalšom texte. Z hľadiska dikcie odseku 1 je potrebné venovať pozornosť predovšetkým prvej vete, ktorá normuje zmluvné dojednania, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, a to spôsobom, že zmluvné podmienky upravené spotrebiteľskou zmluvou sa nemôžu odchyliť od tohto zákona v neprospech spotrebiteľa. Predmetná dikcia nadväzuje na dikciu § 52 ods. 2 OZ, avšak jej ratio je orientované na jednostrannú kogentnosť všetkých, na spotrebiteľa aplikovaných zákonných dispozitívnych noriem. Zákonodarca koncipoval ustanovenie s pôsobnosťou aj na normy kogentné, no možnosť odchýlenia sa od týchto je ipso iure vylúčená, preto aplikačný dosah § 54 ods. 1 OZ bude relevantný vo vzťahu k normám povahy dispozitívnej. Práve z tohto dôvodu sa citované ustanovenie odseku 1 v kontexte výkladu prvej a druhej vety označuje ako materiálny korektív ochrany práv spotrebiteľa alebo pravidlo jednostrannej kogentnosti noriem v spotrebiteľských zmluvách. Jadrom ustanovenia je zákonný zákaz odchýlenia sa od noriem (tohto) zákona v neprospech spotrebiteľa. **Z vecného hľadiska však nemožno pôsobenie citovanej normy obmedziť len na tento zákon, t. j. Občiansky zákonník a ani na predpisy na ochranu spotrebiteľa.** V tejto súvislosti tak identifikuje dve kategórie predpisov, s ktorými sa budú zmluvné podmienky z hľadiska kvality odchýlenia sa pomerovať. **Pôjde o samotný Občiansky zákonník, a to Občiansky zákonník ako celok, s tým, že nemožno pôsobenie normy § 54 ods. 1 redukovať iba na časť ustanovení o spotrebiteľských zmluvách.** **Občiansky zákonník ako celok poníma všetky právne normy tak všeobecnej, ako aj osobitnej povahy, a to v súvislosti s akýmkoľvek inštitútom alebo v zmysle zmluvného práva, akýmkoľvek typom zmluvy, ktorá bude zmluvou spotrebiteľskou.** Ako príklad pôsobenia danej časti normy môžeme uviesť napríklad nemožnosť sa v neprospech spotrebiteľa odchyliť od ustanovenia § 545 ods. 3, podľa ktorého ak z dohody nevyplýva niečo iné, nie je dlžník povinný zmluvnú pokutu zaplatiť, ak porušenie povinnosti nezavinil. Pôsobenie § 54 ods. 1 OZ sa v danom kontexte prejaví tak, že so spotrebiteľom nemôže byť platne dojednaná zmluvná podmienka, podľa ktorej by mal platiť zmluvnú pokutu aj v situácii, že porušenie povinnosti nezavinil. [pozn. autora: druhú kategóriu predpisov si priblížime v časti 3.3 tejto právnej analýzy]. ... bude sa ustanovenie § 54 ods. 1 OZ interpretovať tak, že zmluvné podmienky sa nebudú môcť odchyliť od Občianskeho zákonníka... **V tejto súvislosti iba upozorňujeme na aplikačnú lex specialis povahu a prioritu noriem Občianskeho zákonníka pred normami iných právnych predpisov ...**“⁶

V zmysle ust. § 52 ods. 2 Občianskeho zákonníka účinného od 1.1.2008 platí, že „Ustanovenia o spotrebiteľských zmluvách, ako aj všetky iné ustanovenia upravujúce právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, použijú sa vždy, ak je to na prospech zmluvnej strany, ktorá je spotrebiteľom. Odlišné zmluvné dojednania alebo dohody, ktorých obsahom alebo účelom je obchádzanie tohto ustanovenia, sú neplatné...“, pričom toto ustanovenie bolo následne novelou – zákonom č. 102/2014 Z. z. s účinnosťou od 1.4.2015 precizované o tretej vetu, v zmysle ktorej „Na všetky právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, sa vždy prednostne použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka, aj keď by sa inak mali použiť normy obchodného práva.“

„Z hľadiska zamerania právnej normy odseku 2 zákonodarca zvýraznil dve kategórie právnych noriem, a to ustanovenia o spotrebiteľských zmluvách, ktorými myslel ustanovenia Občianskeho zákonníka obsiahnuté v piatej hlave s názvom Spotrebiteľské zmluvy **a súčasne všetky iné ustanovenia** upravujúce právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ. V prvom prípade ide o ustanovenia Občianskeho zákonníka, zatiaľ čo v prípade druhom **môže ísť o akékoľvek ustanovenia, ktoré sa týkajú úpravy právnych vzťahov, ktorých účastníkom je spotrebiteľ.** Na základe kritéria aplikovateľnosti druhej kategórie právnych noriem vyplýva, že **môže ísť o právne normy regulujúce spotrebiteľské záväzky obsiahnuté aj v iných ustanoveniach Občianskeho zákonníka ako sú ustanovenia o spotrebiteľských zmluvách,** a rovnako môže ísť aj o ustanovenia upravujúce práve vzťahy so spotrebiteľom mimo rámec vecnej pôsobnosti Občianskeho zákonníka. V uvedenom zmysle je zřejmé, že aj v súvislosti s normami odseku 2 **sa prejavuje prioritné pôsobenie Občianskeho zákonníka na všetky záväzkové právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ a ktoré môžu byť upravené aj v osobitných právnych**

⁶ BUDJAČ, M. Komentár k ust. § 54 Občianskeho zákonníka. In: Števíček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník I., II. § 1 – 880. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2015.

predpisoch. Občiansky zákonník v tejto časti preto pôsobí ako právny predpis nielen osobitnej právnej povahy, ale aj **právny predpis absolútnej výkladovej priority pre celú sféru spotrebiteľských záväzkov** a normatívnu úpravu ich prvkov obsiahnutú tak v Občianskom zákonníku, ako aj v akomkoľvek inom osobitnom právnom predpise. Niektorí autori, napríklad Fekete, citované ustanovenie označuje za nejasné a výkladovo sporné, čo vyjadruje otázkou, kto a akým spôsobom má urobiť výber ustanovení v prospech spotrebiteľa. S týmto prístupom sa nemôžeme stotožniť, pretože podľa našej mienky nevychádza zo správneho výkladu a pochopenia pôsobnosti a predmetu úpravy spotrebiteľských zmlúv v slovenskom právnom poriadku, v rámci ktorých Občiansky zákonník, ako priama transpozícia smernice Rady 93/13/EHS, predstavuje v istom zmysle aplikačne a výkladovo nadriadenú sústavu noriem regulujúcich osobitnú povahu spotrebiteľských záväzkov. Z tohto dôvodu je potrebné ustanovenie odseku 2 vykladať tak, že dopadá aj na právne normy upravujúce právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, ktoré sa nachádzajú mimo Občianskeho zákonníka. Uvedeným je vyriešená aj akademicky sporná otázka, o aké ustanovenia Občianskeho zákonníka má ísť⁷.

V kontexte vyššie uvedeného následne **v oblasti spotrebiteľských zmlúv** platí, že **proti sebe stoja dve právne normy**, a to právna norma vyjadrená v **ust. § 92 ods. 8 Zákona o bankách**, ktorá pripúšťa postúpenie pohľadávky banky aj na inú osobu ako banku a ktorá je súčasťou nášho právneho poriadku už od 16.09.1999 prostredníctvom novely zákona č. 21/1992 Zb. o bankách tak, ako sme uviedli vyššie, a norma vyjadrená v **ust. § 525 ods. 1 Občianskeho zákonníka**, ktorá nepripúšťa postúpenie pohľadávky banky na inú osobu ako banku (nakoľko by sa jej obsah zmenou veriteľa zmenil) **v spojení s ust. § 52 ods. 2 a § 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka**, ktoré sa stali súčasťou nášho právneho poriadku **s účinnosťou od 01.04.2004**. Právna norma vyjadrená v ust. § 92 ods. 8 Zákona o bankách zhoršuje postavenie spotrebiteľa oproti právnej norme vyjadrenej v ust. § 525 ods. 1 Občianskeho zákonníka, nakoľko umožňuje postúpiť pohľadávku aj takým spôsobom, že jej obsah by sa zmenou veriteľa zmenil.

Aplikujúc výkladové pravidlo „*lex specialis derogat legi generali*“, v zmysle ktorého Občiansky zákonník ako špeciálny právny predpis upravujúci postavenie spotrebiteľov má výkladovú prednosť pred inými právnymi predpismi, ako aj výkladové pravidlo „*lex posterior derogat legi priori*“, v zmysle ktorého neskoršia právna úprava, ktorou je úprava spotrebiteľských zmlúv má prednosť pred skoršou právnou úpravou (obsiahnutou v Zákone o bankách), a berúc do úvahy materiálny korektív na ochranu práv spotrebiteľa vyjadrený v ust. § 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka v spojení s ust. § 52 ods. 2 Občianskeho zákonníka platí právny záver, že **banka vôbec nemôže postúpiť svoju pohľadávku zo spotrebiteľskej zmluvy na inú osobu ako je iná banka, nakoľko takéto postúpenie by bolo absolútne neplatné pre rozpor so zákonom (§ 39 Občianskeho zákonníka v spojení s ust. § 52 ods. 2 a § 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka).**

3.2 NEPLATNOSŤ POSTÚPENIA POHLADÁVKY BANKY NA INÚ BANKU V PRÍPADE NEDODRŽANIA PODMIENOK PODĽA UST. § 92 ODS. 8 ZÁKONA O BNAKÁCH

V prípade postúpenia pohľadávky banky zo spotrebiteľskej zmluvy na inú banku, okrem všeobecných náležitostí právnych úkonov a náležitostí uvedených v ust. § 524 a nasl. Občianskeho zákonníka, pre prípad platného postúpenia musia byť splnené tiež podmienky uvedené v ust. § 92 ods. 8 Zákona o bankách.

V tomto kontexte má ust. § 92 ods. 8 Zákona o bankách postavenie *lex specialis* k ust. § 524 a nasl. Občianskeho zákonníka, keďže toto ustanovenie Zákona o bankách sprísňuje všeobecné podmienky ustanovené v Občianskom zákonníku požadované pre platnosť postúpenia pohľadávky.

⁷ BUDJAČ, M. Komentár k ust. § 52 Občianskeho zákonníka. In: Števec, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník I., II. § 1 – 880. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2015.

V prípade nedodržania podmienok uvedených v ust. § 92 ods. 8 Zákona o bankách je zmluva o postúpení neplatná, a to pre rozpor so zákonom (ust. § 39 Občianskeho zákonníka).

Vyššie uvedené je dominante podporené aj súdnou praxou, s výnimkou ojedinelých právnych názorov.

Nižšie si dovoľujeme uviesť niekoľko súdnych rozhodnutí, kde sudy judikovali neplatnosť zmluvy o postúpení pre prípad nedodržania podmienok uvedených v ust. § 92 ods. 8 Zákona o bankách:

- Rozsudok **Krajského súdu v Žiline** zo dňa 8.11.2017, sp. zn. 7Co/203/2017
<https://obcan.justice.sk/infosud/-/infosud/i-detail/rozhodnutie/7f9ffbbb-792e-440c-88d0-35dd7229d4b8%3A9696cec3-b158-4631-8dc6-28376c7f31ed>
- Rozsudok **Krajského súdu v Prešove** zo dňa 12.12.2017 sp. zn. 17Co/117/2017
<https://obcan.justice.sk/infosud/-/infosud/i-detail/rozhodnutie/09067d54-237a-4d56-8113-b6d135ae1ba4%3A433b9983-e982-4af1-bf6e-00d5e1f21a3f>
- Rozsudok **Krajského súdu v Trenčíne** zo dňa 22.02.2017, sp. zn. 17Co/87/2016
<https://obcan.justice.sk/infosud/-/infosud/i-detail/rozhodnutie/0a897e9c-3d20-4397-bb76-324f999ce69c%3Ae9234857-5573-4ac8-adbb-15398eddb371>
- Rozsudok **Krajského súdu v Bratislave** zo dňa 21.03.2016, sp. zn. 6Co/58/2016
<https://obcan.justice.sk/infosud/-/infosud/i-detail/rozhodnutie/047d49a5-c1f6-425f-be54-a21ece329e5c%3Ad0d78f0a-e162-46cc-bf4c-e9e441f424f2>
Uznesenie **Krajského súdu v Bratislave** zo dňa 19.05.2015, sp. zn. **6Co 203/2015**
<https://obcan.justice.sk/infosud/-/infosud/i-detail/rozhodnutie/b8ced3e6-5f13-446e-9b65-d374030e7757%3Afeb77944-cd8b-4570-9ad1-9ee3992f15ef>
- Rozsudok **Krajského súdu v Trnave** zo dňa 04.10.2017, sp. zn. 25Co/145/2016
<https://obcan.justice.sk/infosud/-/infosud/i-detail/rozhodnutie/02d75739-fc93-4850-9707-ce00b774871e%3Ad1a8486b-537e-4675-a5d0-b82732bb7621>
- Rozsudok **Krajského súdu v Košiciach** zo dňa 22.11.2016, sp. zn. 2Co/493/2015
<https://obcan.justice.sk/infosud/-/infosud/i-detail/rozhodnutie/a9bf1768-4643-4a85-9d91-6a78bb0bd57f%3A39ef36c3-4a4f-48b3-955a-c25828f764d3>
- Rozsudok **Krajského súdu v Banskej Bystrici** zo dňa 17. 01. 2018, sp. zn. 15Co/334/2016
<https://obcan.justice.sk/infosud/-/infosud/i-detail/rozhodnutie/2da5dabd-4416-49a7-b991-eec8ca7d9a14%3Afb43366f-0cd1-451a-af5d-d2fd0d23983a>

Naproti tomu, v súdnej praxi sa vyskytujú aj ojedinelé právne názory, v zmysle ktorých postúpenie bankovej pohľadávky v spotrebiteľskej veci v rozpore s ust. § 92 ods. 8 Zákona o bankách nezakladá neplatnosť tohto právneho úkonu pre rozpor so zákonom, ale zakladá len nárok spotrebiteľa na náhradu škodu voči banke. Jedným z takýchto rozhodnutí je uznesenie Krajského súdu v Prešove zo dňa 19.10.2017, sp. zn. 9Co/132/2017, dostupné na [tomto URL odkaze](#). Ide o uznesenie senátu, ktorý konštantne prijíma v podstatných otázkach týkajúcich sa spotrebiteľských úverov rozsudky protichodné jednak od rozsudkov ostatných senátov Krajského súdu v Prešove, ale aj od ustálených záverov iných všeobecných súdov SR, ako sme Vás informovali už v našom článku s názvom [Pohľad zákonodarcu na rozpor medzi zákonom a smernicou v otázke členenia splátok spotrebiteľského úveru](#) zverejnenom na [webových stránkach našej advokátskej kancelárie](#).

V uvedenom uznesení tento senát zrušil rozhodnutie Okresného súdu Svidník, ktorý zamietol žalobu žalobcu EOS KSI Slovensko, s.r.o. pre rozpor s ust. § 92 ods. 8 Zákona o bankách, a vec vrátil tomuto súdu na nové konanie a nové rozhodnutie. Aj keď sa jedná o spor zo spotrebiteľskej zmluvy (pôvodný právny vzťah bol medzi žalovaným a spol. Slovenská sporiteľňa, a.s. na základe zmluvy o splátkovom úvere), uvedený senát sa vôbec neaplikoval relevantné normy Občianskeho zákonníka, ktoré upravujú spotrebiteľské zmluvy, najmä ust. § 52 ods. 2 a ust. § 54 Občianskeho zákonníka, a vo svojom odôvodnení poukázal na rozhodnutia, ktoré sa netýkali spotrebiteľského práva (rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 29Odo/1613/2005 zo dňa 29.04.2008, ktorý vykladal pôvodný zákon č. 21/1992 Zb. o bankách a vôbec nebral do úvahy normy na ochranu spotrebiteľov) a poukázal na názory Ústavného súdu SR a Ústavného súdu ČR o reštriktívnom výklade dôvodov neplatnosti právneho úkonu.

Na jednej strane síce platí priorita výkladu, ktorý nezakladá neplatnosť zmluvy pred takým výkladom, ktorý neplatnosť zmluvy zakladá, ale len ak sú možné obidva výklady (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. I. ÚS 242/2007 z 03.07.2008), na druhej strane však platí, že v prípade postúpenia pohľadávky banky na inú banku sa v tomto prípade nejedná o právny vzťah, ktorý by sa dotýkal iba dvoch zmluvných strán (v tomto prípade postupcu a postupníka), ale **tento právny vzťah sa priamo dotýka aj tretej osoby, ktorou je klient banky**. Nakoľko ale klient banky nie je priamo účastníkom tejto zmluvy o postúpení pohľadávky banky voči nemu, samotný zákonodarca prijal právne normy slúžiace na zabezpečenie ochrany klienta banky a formuloval ich v štrnástej časti Zákona o bankách s názvom „OCHRANA KLIENTOV A BANKOVÉ TAJOMSTVO“, konkrétne v ust. § 92 ods. 8 Zákona o bankách. V tomto kontexte musíme uvedený nález Ústavného súdu SR, ktorý pojednával o právnom vzťahu výlučne medzi dvoma subjektmi (jeho predmetom bola otázka nahradenia chýbajúceho prejavu vôle odporkyne ako predávajúcej na kúpnej zmluve, ktorej predmetom bol prevod bytu a príslušenstva v prospech sťažovateľov ako kupujúcich do ich bezpodielového spoluvlastníctva, kde právo na uzavretie kúpnej zmluvy vyvodzovali zo Zmluvy o zmluve budúcej uzatvorenej 26. marca 1996 medzi sťažovateľmi a odporkyňou), považovať za neaplikovateľný na posudzovaný prípad. Navyše, výklad, ktorý by zakladal platnosť zmluvy o postúpení ani nie je možný, a to pre zjavný rozpor so zákonom a predmetný nález ústavného súdu sa z pochopiteľných časových dôvodov vôbec nedotýka spotrebiteľského práva a vôbec neberie do úvahy právne normy v tejto oblasti.

Zároveň, ak by sme pripustili tento *contra* výklad prezentovaný napríklad uznesením vyššie zmieneného senátu Krajského súdu v Prešove, znamenalo by to, že akékoľvek porušenie ust. § 92 ods. 8 Zákona o bankách zo strany banky by viedlo k tomu, že zmluva o postúpení pohľadávky banky by bola platná. V takom prípade by banka mohla napríklad bezprostredne po uzavretí zmluvy o spotrebiteľskom úvere alebo zmluvy o bežnom účte (alebo akejkoľvek inej zmluvy) okamžite postúpiť všetky jej pohľadávky voči jej klientovi (teda aj tie nesplatené), nakoľko takéto postúpenie by nebolo v rozpore s ust. § 524 Občianskeho zákonníka, ale bolo by v rozpore „len“ so Zákomom o bankách ako *lex specialis*, na akúkoľvek tretiu osobu. Máme za to, že tento právny názor je neudržateľný a **jednoznačne zastávame názor o neplatnosti zmluvy o postúpení pohľadávky banky v prípade nedodržania podmienok uvedených v ust. § 92 ods. 8 Zákona o bankách**.

3.3 NEPLATNOSŤ DOHODY MEDZI BANKOU A SPOTREBITEĽOM O ODCHÝLENÍ SA OD ZÁKONNEJ NORMY

V tejto časti sa budeme venovať otázke, či je v spotrebiteľskej zmluve medzi bankou a spotrebiteľom možné platne dojednať odchýlenie sa od zákonnej úpravy, najmä v kontexte odchýlenia sa od ust. § 92 ods. 8 Zákona o bankách.

S účinnosťou od 10.6.2013 (novela Zákona o bankách vykonaná zákonom č. 132/2013 Z. z.) si v zmysle ust. § 89 ods. 1 Zákona o bankách účastníci zmluvného vzťahu môžu zmluvne upraviť práva a povinnosti z obchodov odchyľne od zákona alebo osobitného predpisu, **ak to zákon ani osobitný predpis výslovne nezakazuje alebo ak z povahy ich ustanovení nevyplýva, že sa od nich nemožno odchyliť**; pričom Zákon o bankách v poznámke pod čiarou odkazuje exemplifikatívne („napríklad“) na ust. § 2 ods. 3 Občianskeho zákonníka (v zmysle ktorého účastníci občianskoprávných vzťahov si môžu vzájomné práva a povinnosti upraviť dohodou odchyľne od zákona, ak to zákon výslovne nezakazuje a ak z povahy ustanovení zákona nevyplýva, že sa od neho nemožno odchyliť) a ust. § 53 ods. 1 a 4 Občianskeho zákonníka, ktoré pojednáva o neprijateľných spotrebiteľských podmienkach.

V zmysle ust. § 52 ods. 2 Občianskeho zákonníka platí, že ustanovenia o spotrebiteľských zmluvách, ako aj všetky iné ustanovenia upravujúce právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, použijú sa vždy, ak je to na prospech zmluvnej strany, ktorá je spotrebiteľom a **odlišné zmluvné dojednania alebo dohody, ktorých obsahom alebo účelom je obchádzanie tohto ustanovenia, sú neplatné** a na všetky právne vzťahy, ktorých účastníkom je spotrebiteľ, sa vždy prednostne použijú ustanovenia Občianskeho zákonníka.

V zmysle ust. § 54 ods. 1 Občianskeho zákonníka druhá veta platí, že spotrebiteľ sa najmä nemôže vopred vzdať svojich práv, ktoré mu tento zákon alebo osobitné predpisy na ochranu spotrebiteľa priznávajú, **alebo si inak zhoršiť svoje zmluvné postavenie**. Ako sme už uviedli v časti 3.1, jedná sa o materiálny korektív ochrany práv spotrebiteľa a platí, že „*Neplatné sú také dojednania v spotrebiteľských zmluvách, ktorými by sa spotrebiteľ vzdával tých práv, ktoré mu zákon priznáva alebo dojsť také ustanovenie, ktoré by zhoršili jeho postavenie ako účastníka zmluvy.*“⁸. Opäť, ako sme už uviedli v časti 3.1, zákaz odchylenia od zákona v neprospech spotrebiteľa tradične chápe v dvoch rovinách⁹:

- a) zákaz odchylenia sa od Občianskeho zákonníka ako celku, nielen piatej hlavy prvej časti Občianskeho zákonníka s názvom SPOTREBITEĽSKÉ ZMLUVY, a zároveň
- b) zákaz odchylenia sa od osobitných právnych predpisov, ktoré môžu regulovať niektoré aspekty dojednávania spotrebiteľských zmlúv.

V tejto časti je dôležité sústrediť sa na zákaz odchylenia od osobitných právnych predpisov, nakoľko v predmetnej veci posudzujeme, či je možné dohodou medzi spotrebiteľom a bankou odchyliť sa od ustanovenia ô 92 ods 8 Zákona o bankách, a to v neprospech spotrebiteľa.

*„... Práve z tohto dôvodu sa citované ustanovenie odseku 1 § 54 v kontexte výkladu prvej a druhej vety označuje ako materiálny korektív ochrany práv spotrebiteľa alebo pravidlo jednostrannej kogentnosti noriem v spotrebiteľských zmluvách. Jadrom ustanovenia je zákonný zákaz odchylenia sa od noriem (tohto) zákona v neprospech spotrebiteľa. Z vecného hľadiska však nemožno pôsobenie citovanej normy obmedziť len na tento zákon, t. j. Občiansky zákonník a ani na predpisy na ochranu spotrebiteľa. ... V súvislosti s rámcom právnych predpisov, od ktorých sa nemôžu v neprospech spotrebiteľa odchyliť zmluvné podmienky, považujeme za nevyhnutné odsek 1 a jeho prvú vetu vykladať extenzívne, a to v kontexte vecného dosahu definície spotrebiteľskej zmluvy, keďže spotrebiteľskou zmluvou je akákoľvek zmluva, uzavretá podľa akéhokoľvek právneho predpisu, ak ide o zmluvu uzavretú medzi spotrebiteľom a dodávateľom v materiálnom zmysle. Z tohto dôvodu sme toho názoru, že **ak sa na prvom mieste zmluvné podmienky nesmú odchyliť od Občianskeho zákonníka v neprospech spotrebiteľa, musí sekundárne platiť aj to, že dané pravidlo dopadá aj na osobitné právne predpisy, ktoré môžu regulovať niektoré aspekty dojednávania spotrebiteľských zmlúv. Iba pri takomto výklade možno docieľiť želanú ochranu práv spotrebiteľa s účinkami pre všetky prípady právnej úpravy dojednávania spotrebiteľských zmlúv. Následne***

⁸ BUDJAČ, M. Komentár k ust. § 54 Občianskeho zákonníka. In: Števec, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník I., II. § 1 – 880. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2015.

⁹ BUDJAČ, M. Komentár k ust. § 54 Občianskeho zákonníka. In: Števec, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník I., II. § 1 – 880. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2015.

tak bude platiť, že ak popri Občianskom zákonníku bude existovať parciálna úprava ochranných noriem aj v iných predpisoch, bude sa ustanovenie § 54 ods. 1 OZ interpretovať tak, že zmluvné podmienky sa nebudú môcť odchyliť od Občianskeho zákonníka a od osobitného predpisu súčasne, a to pokiaľ pôjde o dispozitívne normy. V tejto súvislosti iba upozorňujeme na aplikačnú lex specialis povahu a prioritu noriem Občianskeho zákonníka pred normami iných právnych predpisov, o ktorej sme sa zmienili podrobnejšie aj pri výklade § 53 OZ. ... Otázka výkladu odchylenia sa v neprospech spotrebiteľa sa z hľadiska zákona podáva jasne. Nesúhlasíme preto s názormi, ktoré túto úvahu posúvajú smerom k väčšiemu, menšiemu alebo značnejšiemu odchyleniu sa, resp. k značnému alebo väčšiemu neprospechu pre spotrebiteľa. **Neprospech spotrebiteľa je kategóriou zhoršenia postavenia spotrebiteľa titulom konštrukcie, účinku a dôsledku, čo i len hypotetického použitia zmluvnej podmienky, oproti normám, v rámci ktorých mu určitý status (prospechu postavenia) garantuje zákonná úprava.** Preto podľa našej mienky úplne stačí, ak je zmluvná podmienka, čo i len nepatrne odchylná od zákonnej dispozitívnej normy, a tým, čo i len potenciálne môže zhoršiť postavenie spotrebiteľa, oproti postaveniu, ktoré mu garantuje zákon. Uvedené je dostatočným podkladom na aplikáciu § 54 ods. 1 prvá veta OZ. Pôsobenie a konštrukciu § 54 ods. 1 prvá veta OZ by sme preto ani za použitia analógie nestotožňovali a ani nepribližovali aplikačnému rozmeru § 53 ods. 1 OZ a podmienke značnej nerovnováhy, keďže aj vecný aplikačný rámec je pri uvedených normách odlišný.“¹⁰

Pravidlá pre postúpenie (akejkoľvek) pohľadávky banky sú upravené jednak všeobecne v Občianskom zákonníku (§ 524 a nasl. Občianskeho zákonníka), pričom postúpenie (akejkoľvek) peňažnej pohľadávky banky voči jej klientovi sa spravuje zákonnými pravidlami vymedzenými v ust. § 92 ods. 8 Zákona o bankách, ktoré, ako sme už uviedli, je systematicky zaradené v štrnástej časti s názvom „OCHRANA KLIENTOV A BANKOVÉ TAJOMSTVO“. Vyššie uvedená časť (§ 89 – 93b Zákona o bankách) teda obsahuje nielen podmienky bankového tajomstva, ale aj pravidlá na ochranu klientov banky. Vyššie uvedený názov štrnástej časti mal síce do novely Zákona o bankách vykonanou zákonom č. 132/2013 Z. z. názov „len“ BANKOVÉ TAJOMSTVO, avšak z obsahu tejto časti aj pred novelou vyplývalo, že jej obsahom nie je len bankové tajomstvo ako také, ale sú v nej zakotvené aj niektoré pravidlá na ochranu klienta. Navyše, novela vykonaná zákonom č. 132/2013 Z. z. vykonala okrem zmeny názvu tejto časti iba jednu podstatnú zmenu tejto časti, a to zavedenie nového odseku 1 ustanovenia § 89 Zákona o bankách, zvyšné zmeny mali len nepodstatný alebo legislatívno-technický charakter. Zákonodarca teda premenovaním tejto časti reagoval na skutočnosť, že samotný názov „BANKOVÉ TAJOMSTVO“ už presne nevystihuje názov tejto časti. Jedným z pravidiel slúžiacim na ochranu klientov sú práve aj zákonné povinnosti banky pri postupovaní pohľadávky jej klienta v zmysle ust. § 92 ods. 8 Zákona o bankách.

Následne, Z ust. § 89 ods. 1 Zákona o bankách vyplýva, že účastníci zmluvného vzťahu môžu zmluvne upraviť práva a povinnosti z obchodov odchylné od zákona alebo osobitného predpisu:

- a) ak to zákon ani osobitný predpis výslovne nezakazuje, alebo
- b) ak z povahy ich ustanovení nevyplýva, že sa od nich nemožno odchyliť.

Ad a)

V prípade **spotrebiteľských** zmlúv medzi bankou a spotrebiteľom jednoznačne platí záver, že banka v postavení dodávateľa sa nemôže odchyliť od ustanovenia § 92 ods. 8 Zákona o bankách v neprospech spotrebiteľa, a to skrze materiálneho korektívu ochrany práv spotrebiteľa vyjadreného v ustanovení § 54 Občianskeho zákonníka v spojení s ust. § 52 ods. 2 Občianskeho zákonníka, nakoľko je zjavné, že takýmto odklonom (v neprospech spotrebiteľa) by bol porušený Občiansky zákonník a spotrebiteľ by si objektívne zhoršil svoje zmluvné postavenie. Nakoľko by sa jednalo o právny úkon, ktorý je v rozpore so zákonom, v zmysle ust. § 39 Občianskeho zákonníka by bolo také dojednanie absolútne neplatné pre rozpor so zákonom a absolútne neplatné by bolo aj postúpenie pohľadávky na základe takého dojednania.

¹⁰ BUDJÁČ, M. Komentár k ust. § 54 Občianskeho zákonníka. In: Števček, M., Dulak, A., Bajánková, J., Fečík, M., Sedlačko, F., Tomašovič, M. a kol. Občiansky zákonník I., II. § 1 – 880. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2015.

Ad b)

Nakoľko ustanovenie § 92. ods. 8 Zákona o bankách ustanovuje pravidlá pre ochranu klientov banky a (nielen) v právnych vzťahoch spotrebiteľských je to banka, ktorá pripravuje návrh (formulárovej) zmluvy a tento návrh predkladá svojmu klientovi bez toho, aby klienti banky mali nejaké výrazné postavenie v negociácii o jeho obsahu a reálne nemajú možnosť do tejto zasahovať, ide o normu, ktorá (nielen) vo vzťahoch spotrebiteľských jednoznačne predstavuje v očiach zákonodarcu minimálny stupeň ochrany pre klienta banky, od ktorej sa nie je možné odchyliť v neprospech klienta. Ust. § 92 ods. 8 Zákona o bankách okrem iného predpokladá, že pri postúpení pohľadávky je banka povinná odovzdať postupníkovi aj dokumentáciu o záväzkovom vzťahu, na ktorého základe vznikla postúpená pohľadávka, a postupník sa tak môže oboznamovať napríklad aj s informáciami o príjme spotrebiteľa, o výsledku nahliadnutia do záznamov Sociálnej poisťovne a rôznych registrov (NBCB - Non Banking Credit Bureau, SBCB - Slovak Banking Credit Bureau), do ktorých banka nahliadla pri posudzovaní žiadosti spotrebiteľa o poskytnutie spotrebiteľského úveru). Vyššie uvedené sú mimoriadne citlivé informácie, s ktorými spotrebiteľ súhlasil, aby sa oboznámila práve banka, ktorá má zo zákona povinnosť zachovávať bankové tajomstvo, a je zrejmé, že zákonodarca prostredníctvom stanovenia prísnejších podmienok pre postúpenie pohľadávky chráni klienta práve pred tým, aby jeho citlivé informácie neboli postupované bez nejakých zákonných obmedzení.

Z vyššie uvedeného celkom jednoznačne platí zver, že v spotrebiteľských zmluvách nie je možné platne dojednať odchylenie sa od (ust. § 92 ods. 8) Zákona o bankách v neprospech spotrebiteľa.

4. ZÁVER

Postúpenie pohľadávky banky zo spotrebiteľskej zmluvy voči jej klientovi - spotrebiteľovi na inú osobu, ktorá nie je bankou, je neplatné. Postúpenie pohľadávky banky zo spotrebiteľskej zmluvy voči jej klientovi - spotrebiteľovi na inú osobu, ktorá je bankou, je neplatné, ak takéto postúpenie je v rozpore s ust. § 92 ods. 8 Zákona o bankách. Zároveň, v spotrebiteľských zmluvách nie je možné platne dojednať odchylenie sa od (ust. § 92 ods. 8) Zákona o bankách v neprospech spotrebiteľa.

V Bratislave, dňa 11.03.2018

WEBBER LEGAL, s.r.o.

Mgr. Anton Pavúk
advokát a konateľ